

Kas var atļauties nekvalitatīvu izglītību?

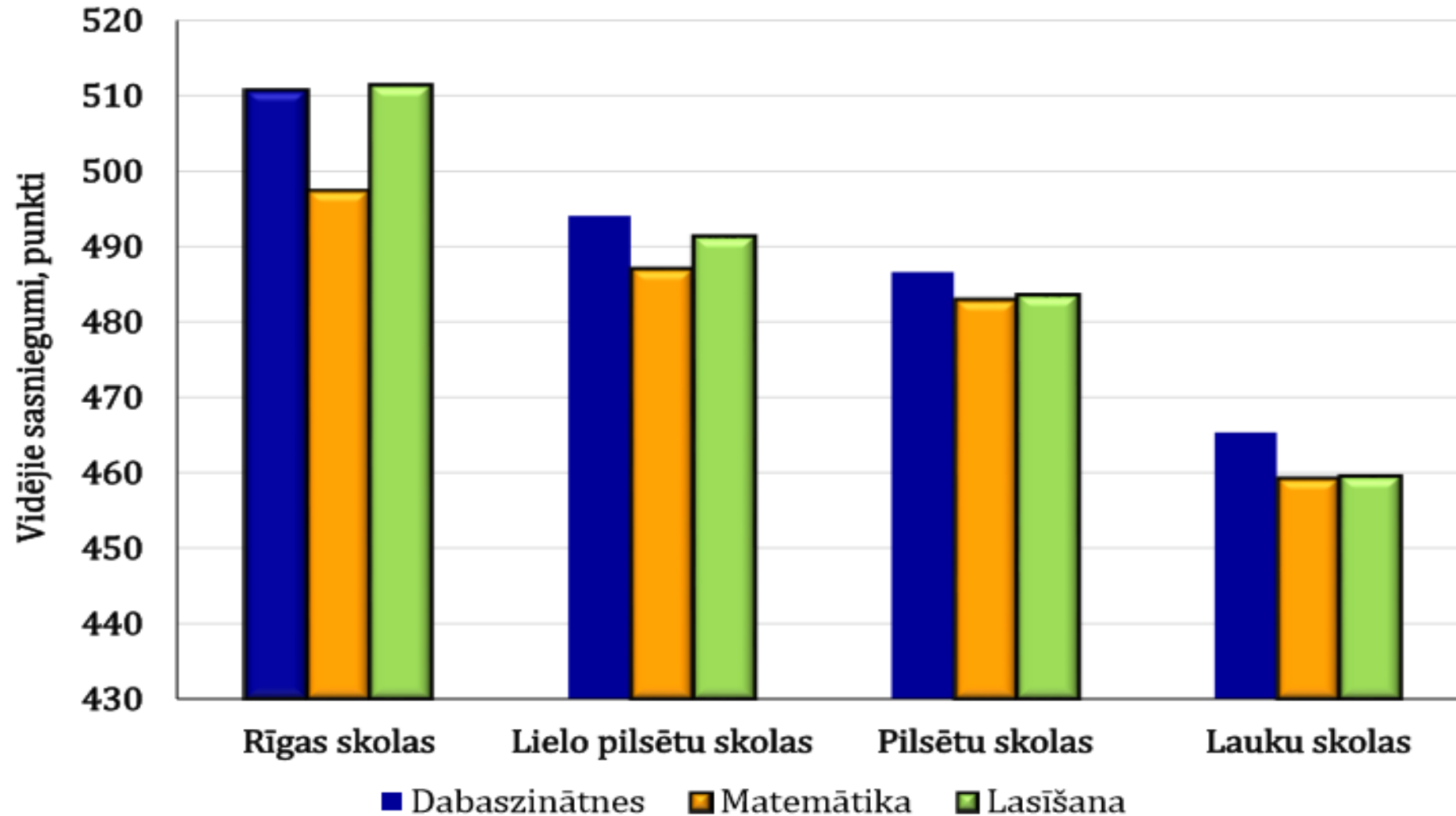
Kā nodrošināt vienlīdzīgas iespējas iegūt kvalitatīvu
izglītību

Marija Golubeva

Dažas atziņas par kvalitāti

- Mainīga
- Tas, ko uzskatīja par kvalitatīvu izglītību 20. gs. vidū, vairs neatbilst šim priekšstatam – ne tikai dēļ digitālām prasmēm
- Kvalitātei ir sakars ar dzīvē un karjerā noderīgām kompetencēm (ne tikai to izcilākām izpausmēm)
- Eksāmenu rezultāti tikai daļēji atspoguļo izglītības kvalitāti
- Olimpiāžu reitingi vēl mazāk atspoguļo izglītības kvalitāti
- Kvalitātei ir sakars ar izglītības sociālo lomu

Vienlīdzīgas iespējas? (PISA 2015, A. Kangro)

Sekmju atšķirību analīze: Latvijas Banka (2017)

- Eksāmenu rezultāti labāki lielās skolās, kur arī skolotāju algas ir lielākas
- Skolotāju vidējais vecums negatīvi ietekmē eksāmenu rezultātus
- Skolēni pilsētu skolās sasniedz labākus eksāmenu rezultātus skolu lieluma, lielāku skolotāju algu un atšķirīgas skolēnu struktūras dēļ
- Starp skolotājiem, kas paši kārtoja centralizētus eksāmenus, sekmīgākie biežāk strādā lielās skolās, nesekmīgākie – mazās skolās
- Ģeogrāfiskai vietai nav nozīmes (blakus var atrasties ģimnāzija ar lieliskiem eksāmenu rezultātiem un vidusskola ar sliktiem rezultātiem)

Kā darbojas sociālā atlase?

- Atšķirības skolu kvalitātē ir milzīgas
- Skolēnu vecāki, kas nevelta/ nevar veltīt daudz enerģijas, laika vai naudas bērna sagatavošanai skolai, visticamāk retāk velta laiku vai enerģiju arī skolas izvēlei
- Dažas (akūtas) nevienlīdzības izpausmes: bērni bez smagām attīstības problēmām spec. skolās/ internātos; bērni ar ļoti zemām sekmēm matemātikā prof. skolās

Dažādas izglītības sistēmas iemieso dažādu sabiedrību vērtības

E. Grīns (*Regimes of Social Cohesion*)

- ASV, Lielbritānija – individuālisma vērtības, sacensība
- Vācija, Beļģija – korporatīvisms, katrai sociālai grupai savs labums no izglītības sistēmas
- Ziemeļvalstis – egalitāra izglītība, solidaritātes vērtības

Kuras no tām atražo sociālo nevienlīdzību?

- ASV, Lielbritānija – jā
- Vācija, Austrija, Beļģija – jā
- Ziemeļvalstis – nē

(OECD, vairāku gadu PISA rezultātu analīze)

Sociālā nevienlīdzība Latvijā

Džini (Gini) koeficients

Somija 0.25

Zviedrija 0.28

Latvija 0.35

ES (vidēji) 0.31

Kādas izglītības politikas un prakses vairo nevienlīdzību?

- Agrīna bērnu 'šķirošana' (starp akadēmisko un arodizglītības virzienu), piemēram, Nīderlande, Vācija
- Bērnu ar īpašām vajdzībām un mācību grūtībām izolācija spec. skolās
- Skolas, kur vairāk par 50% bērnu nāk no nelabvēlīgām/ nabadzīgām ģimenēm
- Korekcijas klases?
- Skolotāju zemas ekspektācijas, kas tiek komunicētas skolēnam

Latvijas izglītības politika: kas būtu jāmaina?

- Pašvaldības netiek galā ar resursu (tai skaitā cilvēkresursu) nevienlīdzību starp skolām. Igaunijā, lai risinātu šo problēmu, vidusskolas atdeva valstij. Latvijai jāseko piemēram?
- Skolotāju kvalitātes prasības/ vērtēšana/ algas – Somijas līmeni nevaram atļauties, bet kopumā Ziemeļvalstu pieeja ir ar lielāku potenciālu, un ir arī citi piemēri (Skotija)
- Jauni skolu vērtēšanas kritēriji
- Prof. skolās – spēcīgākus matemātikas un angļu valodas skolotājus (pamatprasmes vajag visiem)
- Iekļaujoša izglītība darbos, ne tikai vārdos: skolotāju palīgi, lai integrētu vairāk bērnu, slēgt vairāk spec. skolu
- Integrēta satura un valodas pasniegšana visās skolās

Kas nebūtu jādara?

- Ieviest zemākas prasības matemātikā prof. skolās
- Ieviest agrīnu specializāciju (akadēmiska/ arodizglītība) zem 15 g.
- Saglabāt skolas, kuru mācību rezultāti ir kopumā zemāki, un skolēnu skaits – neliels, dēļ darba vietām un atjaunotām ēkām